

ШўМ-ЧОН ИЗОЛЫК

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 11-ше (127) №, 2023 ий ноябрь

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

САЛАМЛЫМАШНАМ НАЛЗА!

Йошкар-Олан да Марий Элын Высокопреосвященнейший митрополитше Иоанн Тимофеев Москон митрополитше святитель Макарийын II степенян орденже дене палемдалтын.

Тиде наградым тудлан 8 октябрьште, преподобный Сергей Радонежскийым пагален шарныме кечын, Свято-Троицкий Сергиев лаврын Успенский соборыштыжо Москон да уло Русьын святейший Патриархше Кирилл кучыктен.

Тений Марий кундеммыште посна епархийым ыштымылан 30 ий темын. Лач 30 ий ончыч Юмын Аван Шочмыж лўмеш Семеновко селасе храмыште Святейший Патриарх Алексей II архимандрит Иоанным (Тимофеевым) Йошкар-Олан да Марий Элын епископшылан шогалтен, а эрлашыжым, 25 июлышто, сайлыме епископын хиротонийжым эртарен.

Тиде жапыште Юмо полшымо да архипастырьын вуйлатыме дене Православий верана утыр пенгыдемьн, ятыр храм ден часамла чоңалтыныт, священник-влак духовный учрежденийлаште шинчымашыштым нўлтат. А эн кугу кўкшытлан Марий мландыштына кок – Йошкар-Олан да Волжск ден Шернурын – епархийым ушышо митрополийым ыштымым шотлыман. Нине сай лектышыш шумьлан митрополит Иоанн наградым сулен.

Тыгак Черке награде-влакым Святой Черкым тўзландарыме верч чот тыршыше да тений тўрлў лўмгечым пайремлыше Преосвященный архипастырь-влак, Троице-Сергиев лаврын клирикше ден насельникше-шамыч налыныт.

*Йошкар-Олан да Марий Элын
Высокопреосвященнейший митрополитше
Иоаннын орден дене палемдалтмыжлан меат
неш йывыртенна. Юмын польшыж дене Святой
Черкылан служитлыме корныжым ончыкыжымат
икшырымын эрташ пенгыде тазалыкым,
кужу курымым тыланена!*

ГОСПОДЬЫН У СУРТЫШТЫЖО ЧОННА ЛАСКАЛЫК ДА КУАН ДЕНЕ ТЕМЕШ!

Витлыгече деч вара 20-шо арнян, 22 Октябрыште, VII Тўнямбал Погынышто лийше святой ача-шамычым шарныме кечын, Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн у храмым святитлен.

Кугун орланыше да паремдыше святой Пантелеимон лўмеш изи гына черкым Йошкар-Олан Ремзавод кундемыштыже, оласе эмлымвер воктене, шукертак чонымо ыле. Илыш ончыко кая, ола кушкеш, сандене ты верыште кызит Юмын Аван Иверский иконыжо лўмеш кугурак храмым чоңенят. Ыштышаш паша эше ятыр гынат, черке кўргым службым эртараш ямдылен шуктым.

Храмым святитлыме таинствым да тушто икымше Литургийым митрополит Иоанн вўден. Архипастырь дене пырля Йошкар-Оласе епархиальный управленийын секретарже иеромонах Серафим (Пасанаев), Йошкар-Оласе черке округын благочинныйже протоиерей Андрей Норкин, ты храмын настоятельже иерей Михаил Горицкий, тыгак рўдоласе преподобный Серафим Саровский лўмеш да Юмын Аван «Чыла ойган-шамычын Куанже» иконыжо лўмеш храм-влакын клирикышт иерей Константин Домрачев ден иерей Игорь Коваль да Благовещений соборын диаконжо Андрей Дружинин служитленыт. Черке муро-влакым регент Татьяна Чернован вуйлатыме «Благовест» хор мурен.

Черке кўргў кугу огылат, кумалаш толшо-влак святитлыме таинствым пеш лишыч онченят, нунылан чылажат ўрыктарыше лийын.

Алтарьым Кўшылсў Юмылан святитлыме йўла Святой Шўлышым ўжмў дене тўналеш. Господьын Юмылан ўшаныше-шамычым святитлаш толмыжым тыште престолым пенгыдемдымаш

ончыкта. Утарыше Христосым ыресеш пудалымым шарныктен, престолыш ныл пудам пудалат. Тудын капшым ырес гыч волтен, шўгарыш пыштыме годым тамле пушан ўйым шўрымў лўмеш престол луклаш воскомастихым йыгат. Эше Тошто Сугыньыштак Юмын храмым эрыкташ кўштымым шуктен, престолым ончыч вўд дене мушкыт. Тиддеч вара, Черкым Иисус Христосын Вўржў святитлымым пенгыдемден, тамле пушан чеверрак вўдышкў йошкар аракам ешарат да тиде вўд (родостамна маналтеш) дене йыген налыт. Юмын порылыкшо вонымым ончыктен, престолым Миро дене шўрат да кок вургемым чиктат: икымшыже Господьын шўгаржым ончыкта, а весыже – Пылпомышысо Кугыжан Престолжым. Алтарьыште чыла святитлыме деч вара уло храмым святитлат: ладан дене тўтырат, молитвам лудыт, святой вўдым шыжыктат, пырдыжышке святой Миром шўрат.

Ты храмым курымешлан Кўшылсў Юмылан святитлымым пенгыдемден, святой орланыше-влакын престол негызышке да антиминосыш пыштышаш мощышт дене черке йыр савырнен толыт. Пўртылмеке, кўргышкў пурымышт нине святой-влак дене пырля улшо Иисус Христосын, Чапын Кугыжжын, тышке пурымыжым ончыкта. Святой мощым нумалын, святой вўдым шыжыктен, савырнен толмышт деч вара архиерей омса вес велне оила: «Эй, князь-шамыч, капкадам нўлталза, да курымаш капкашамыч, нўлталалтса! Да Чапын Кугыжаже пура». А кўргыштў, петырыме омса шенгелне, хор мура: «Чапын Кугыжаже кў?» Тидыже Христосын, ылыж кынелмекеже, Пылпомышко нўлталтмыж годсым ончыкта улмаш. Суксо-влаклан тунам Пылпомышын капкажым почаш кўштеныт. Капын налше Иисусым ужын, нуно ўрын йодыныт:

«Чапын Кугыжаже кө?» А Святой Шўлыш нунылан умылтарен: «Куат-шамычын Юмо – Тудо Чапын Кугыжаже». Христос дене тыге лийшашым Давид кугыжалан шукерте ожно палдареныт улмаш, да тудо 23 псаломышто тидын нерген возен коден.

Юмын литургий деч вара владыка Иоанн Юмын Аван «Иверский» иконыжо да ты кечысе таинстве нерген каласкален:

– Юмын Ава Афоним веле огыл, тыгак порын чыланнам арала. Тудын кумалмыж дене Эргыже, Господьна Иисус Христос, шуко еным ўшанымаш деке конден. Храмым да мемнан суртнам юмонг-влак сѳрастарат веле огыл, а аралат. Нунын деч Господьын порылыкшо лекмым ме шўмна дене шижына, чонна ласкалык да куан дене темеш. Ончылнына улшо тўсыштым ончен, ме Шкенышт нерген шонена, Христос да Тудын Эн яндар Аваж дене мутланена. Тачысе кугу таинствыште ме Господьын мландымбалысе уло илышыжым духовно илен эртышна. Айдеме кид дене чоным ты оралтым Святой Шўлыш авалтыш да Юмын храмыш савырыш, тыште ынде Господь Шкеак ила. Тынеш пурымо таинствыште меат тыште духовно угыч шочына да Юмын Аван леведышыже йымалне ўмырнам эртарена. Эше ме Тудлан шке шўмнам почаш тунемшаш улына, тунам Тудо мемнам Шке польшыжо да аралтышыж деч посна ок кодо. Шке Аважын сѳрвалымыжым колыштын, Господь мемнам святитла, эрыкта, илышысе ыреснам нумал керташ манын, духовный да капкыл куатнам пенгыдемда.

МАРИЙ КУЖЕРЫШТЕ – У ЧАСАМЛА

Марий Кужерыште святитель Николай Мирликийский лўмеш часамлам почыныт.

Тудо тошто кевыт олмышто верланен. Волжск да Шернур епархийын епископшо Феофан 2019 ийыште Марий Кужерыш толмыж годым Юмылан кумалме верым чогаш сугыным пўэн коден. Ял калык пашалан вигак пижын: тошто кевыт оралтым рончен, чогышаш материалым ямдылаш тўнгалын. Теве ынде 29 сентябрьыште чоңен шындыме часамла вуйыш ыресан куполым веранденыт. Тиддеч ончыч Морко поселкысо Юмын Кончымыж лўмеш черкын настоятельже протоиерей Леонтий Очетов часамлам святитлен, молебеным эртарен.

– Ял калык ончыкыжым тиде верыш кумалаш кошташ тўнгалеш манын ўшаныме шуэш, – погынышо ең-влаккан ойлен Леонтий ача. – Таум каласем нунылан, кө часамлам чоңымашке вий-куатшым пыштен, шке надыржым пўэн. Моло пашамат тыгак мучашлаш Юмо полшыжо.

У часамлаш кумалаш калык кажне изарнян погына. Но паша эше мучашлалтын огыл: часамла йыр ончыкыжым саварым печыман, часамла көргыштат шуктышаш сомыл эше ятыр уло. Чыла шотыш кондаш кумылан ең-влак умбакыжат полшен кертят.

Л. ПЕТРОВА,
Морко район

КУМАЛМЫДА ПОСНАК ПЕНГЫДЕ ЛИЙЖЕ

Преподобный Сергей Радонежский ачанан Господь деке куснымо кечыжым – 8 октябрьым – Православный Черке теният пеш кумдан палемден.

Юмо тудым 14 курым тўналгыште ойырен налын. Тунам Русьшто калыклан илаш пеш неле лийын: руш мландыш тушман керылт пурен да озаланен, верысе князь-шамычат икте-весеышт ваштареш эре кредалыныт. Чыла нелытшым тыглай ег-влакклан чыташ логалын. Тушманым сенаш да шке коклаште тынысын илаш манын, калыкын шўм-чон куатшым вияндаш кўлын. Илышын негызшым пенгыдемдыше тыгай пашам кўчык жапыште ышташ ок лий, преподобный Сергей тидлан уло илышыжым пуэн.

Тудо пич чодыра кокласе шып верыш Юмылан кумалын илаш каен. Порын илымыжым ужын, тудеке весе-влакат толыныт, монах илыш дене илаш тўналыныт. Сергей ачана шке примерже дене витле ий туныктен, нигогай неле паша деч корангын огыл. Тудын пелен пенгыдем кушшо монах-влак да нунын тунемшышт варажым Русьшто 70 наре монастырьым негызленит. Тўрлө юмылан кумалше да икте-весеыштым шыгыремдаш тўчышō руш племена-шамычым нуно православный ўшанымашке конденит, ик кугу элыш ушнен илаш йōрышым ыштенит. Садланак вет преподобный Сергейым летописец-влак уло Русьын игуменжылан шотлат! Кунам колышашыжымат Юмо ончылгоч палдарен, да тудо обитель вуйлаташ тунемшыжым, преподобный Никоным шогалтен, а шкеже мутланыде илаш тўналын. 1391 ий сентябрьыште чот черланен да ик ий гыч 25 сентябрьыште (у стиль дене 8 октябрьыште) шыпак колен, колымыж деч ончыч Святой Пырчесым подылын. Тичмашын аралалтше мощыжым кумло ий гыч кўнчен луктыныт, кызит капше Троице-Сергиев лаврын Троицкий соборыштыжо кана.

Тений 8 октябрьыште Москон да уло Русьын Святейший Патриархше Кирилл Юмын литургийым тиде лаврын Успенский соборыштыжо вўден, а

7 октябрь кастене – тусо Троицкий соборышто. Илышыш шукертак пурышо йўла почеш ты пайрем кечын лаврын чыла храмыштыже архиерей-влак служитлат. Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн 7-8 октябрьыште Москосо духовный семинарийын Преподобный Иоанн Лествичник лўмеш храмыштыже Ташкент ден Узбекистанын митрополитше Викентий, Бишкек ден Кыргызстанын епископшо Савватий, Череповецк ден Белозерскын епископшо Игнатий да тысе духовенство дене пырля служитлен.

Волжск ден Шернурын епископшо Феофан осыгече кастеныже Крутицк ден Коломенскын митрополитше Павел дене пырля Сергиевский трапезный храмыште служитлен, а пайрем кечынже – Санкт-Петербург ден Ладожскийын митрополитше Варсонофий дене пырля – лаврын Троицкий соборыштыжо.

Чыла храмлаште Юмын литургий эртымеке, обительын Патриарший покойыштыжо Святейший Патриарх Кирилл шуко еглан черке наградым кучыктен.

Кызытсе илышын нелылыкшым шотыш налын, монах илыш дене илыше чыла еным Святейший Патриарх Кирилл чот кумалаш ўжын, «Молитвада поснак пенгыде лийже» манын.

КУРЫМАШ ИЛЫШЛАН ИЗИНЕК ТУНЕММАН

Йошкар-Оласе Православий рүдериште 20 октябрьште Йошкар-Ола ден Марий Элын епархийжылан 30 ий темме лүмеш «Икана тоштерыште...» спектакльым ончыктеныт.

Тудым Сергей Радонежский лүмеш гимназийын «Чудым вашлийшыла» («Встречая чудо») театрже ден Иоча да самырык-влакын усталык полатыштын самырык актержо-влак ямдыленыт.

Спектакльын кок түн геройжо, школыш коштшо ўдыр ден рвезе, тоштерыште лиймышт годым архиерейын тошто облаченийжым öрын ончыштыныт. Ты вургем гыч күрлшö йылгыжше полдышым шкаланышт налыныт да, тудым шöртнö гыч ыштыме манын шонен, ужалаш тöченыт. Полдыш тыглай гына улмаш, но тудын моткочак шерге улмыжым ўдыр ден рвезылан священник ойлен. Тудо XIV курым гыч тўнгалын, XIX курым марте илышым кумдан авалтен, Марий кундем дене кылдалтше ятыр историйым каласкален: православийын волгыдыжым эн ончыч тышке старец Макарий Желтоводский кузе конден, кузе руш кресаньык Андрей Жолнин ден марий пöръенг Айтуган пасум куралмышт годым Юмын Аван «Мироносицкий» иконыжым муыныт, кузе Совет власть жапыште монастырь ден храм-шамычым пытареныт, а священник ден Юмылан ўшаныше тыглай ег-шамычым казаматыш петыреныт да ссылгыш колтылыныт.

Марий кундемыште репрессийыш 700 утла ег логалын. Шым священнослужительым святой-влак радамыш пуртеныт, нуно кызыт мемнан верч Юмын Престолжо ончылно кумалыт. Святой-влакын молитваштым Господь колын – Святой Русышто православий пенгыдемеш. Спектакльыште Марий кундемесе священномученик-влакым: Леонид ден Сергей епископ-влакым, Адриан, Михаил,

Николай, Сергей ден Анатолий пресвитер-шамычым порын шарналтеныт. Епископ Леонид (Антощенко) кучалтмыж деч ончыч пытаргыш Литургийым Семеновко селасе черкыште служитлен. Тушан аралалт кодшо облаченийжым музейыш пуэныт. Чыла тидым пален налмек, йоча-шамыч йылгыжше полдышым музейыш пöртылненыт.

Спектакль деч вара Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн тыге каласен: «Тыгай куатле ег-шамычын наследникышт улмынам мыланна, а поснак самырык тукумлан, эре шарныман. Юмылан ўшанымаште кугезына-влак семынак пенгыде лийман, Святой Русыым аралыше Юмылан таум ыштен моштыман. Сулыкан тўня кызыт айдеме чоныш тўрлö осал кумылшупшмашым шындара, айдемыжым поян илышын модышышкыжо савыра. Сандене ача-ава-влак йочаштым пашалан да Юмо деч лўдаш туныктышаш улыт, а нунын кишланымышт почеш ыштышаш огытыл. Иоча-влаклан изинекак Юмым йöратен кушкаш, черкыш кошташ да тушто курымаш илышлан тунемаш йөн улмым аклаш күлеш.

ПЫДАЛ НАЛШЫНА

Руш Православий Черке 14 октябрыште Юмылан ўшаныше-влакын эн йоратыме да пагалыме кечыштым – Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван, Эреак Ёдыр улшо Мариян, Леведмыже лўмеш пайремым – палемден.

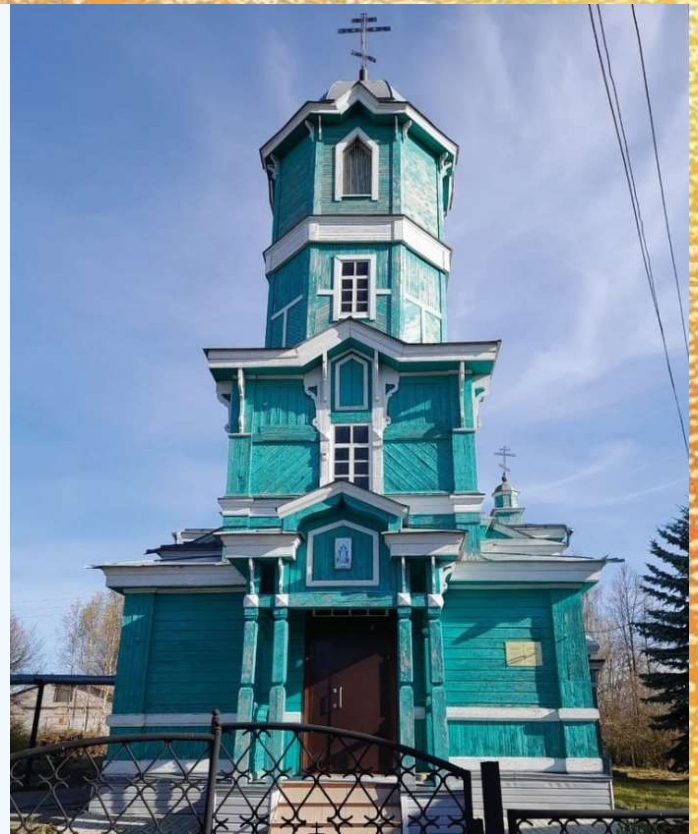
Мыняр ола, села, ял ты пайрем лўмым нумалеш, мыняр руш енгын фамилийже ты лўм дене кылдалтын! Тудын лўмеш Русьышто мыняр храм ден монастырь-влак чоғалтыныт!

Теве мемнан Йошкар-Ола воктенысе благочинийыш пурышо Советский районышто Юмын Аван Леведмыже лўмеш кум храм уло: Чкарино, Ронго да Вечын селаште.

Чкарино селасе черке – Марий Эл Республикыште аралалт кодшо кум пу храм кокла гыч иктыже. Памятник радамыш пуртымо тиде храмым ХХ курым тўнгалтыште прихожан-влакын оксаит дене чонгымо да 1915 ий 24 сентябрыште святитлыме. Тудлан XIV курымышто илыше Москон митрополитше Алексийын лўмжым пуымо. Совет пагытын пуламыр жапшым илен эртарыше черкым 1994 ийыште гына уэш ачалаш тўнгалыныт да 1996 ийыште ты пашам мучашленыт. Лач Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лўмеш кечын икымше Юмын литургий эртаралтын. Черкым Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лўмеш святитленыт.

Ронго селасе кум престолан кў черкым 1814 ийыште Михаил Михайлович Таланцев купечын оксаж дене ыштыме. Тўн престолым Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лўмеш святитленыт. Пурла престолжым святой Архистратиг Михаил, шолажым апостол-влак дене тўр шогышо святой Константин ден Елена лўмеш святитлыме. 1937 ий 13 апрельыште лукмо пунчал дене черкым петырыме, да вара шўкшеммыжлан кўра пужымо. Кызыт службо кумалме пўртыштў эрта.

Вечын селасе ик престолан пу гыч ыштыме черкым прихожан-влак кўшеш чонгымо да 1897 ийыште Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лўмеш святитлыме. 1939 ийыште тудым петыреныт, а оралтешыже школ ден СПТУ-м веранденыт улмаш. Тачысе кечын храм пеле шаланыше шога.

14 октябрыште, Юмын Аван Леведмыже лўмеш кечын, Чкарино селаште пайрем Литургий лийын. Тудым храмын настоятельже протоиерей Валентин Полаев ден Йошкар-Оласе Благовещенский соборын клирикше диакон Олег Михайлов служитленыт. Мурым Россий мландыште чапландаралт волгалтше чыла святой-влак лўмеш черкын регентше Ирина Леонидовна Остапенкон вуйлатыме Йошкар-Ола воктенысе благочинийын хоржо мурен.

Юмылтен илыме тошто храмыш шуко ен толын. Прихожан-влакын чурийыштым ужаш могай куан ыле! Юмын Ава деч молыжо кў мемнам шке омофоржо дене леведеш? Вес тўняш пурымына годым Тудо огыл мо мемнан пыдал налшына лиеш? Тиде кечын шукушт Пырчесым подылыныт. Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван иконыжо ончылно кумал шогышо-влакын шинчаштышт кугу куан да ўшан волгалтыныт.

Вара Советский районысо тўвыра полатын «Радуга» калык ветеран хоржо концертым ончыктен. Тиде коллектив мемнам шке усталыкше дене эреак куандара. Тиде ганат Чкариныште илыше-влаклан сай пўлекым ыштен. Мучашлан храмын прихожанже-влак чылаштым шокшо чай дене сийлен колтеныт.

Елизавета ЯГОДАРОВА

ЮМЫН АВА, ЛЕВЕД АРАЛЕ МЕМНАМ

Мемнан куанна, йывырте, кугун пагалыме Шке омофорет дене чыла осал деч мемнам левед!

Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн

14 октябрьште Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже лумеш пайремым пайремлышна.

Звенигово район Кужмара кыдалаш школын туныктышыж ден тунемшыже-влак тиде кечылан пӧлеклалтше «Святой Покров над нами» («Святой Леведыш мемнан ўмбалне») сълне пайремым эртареныт. Тушко Звенигово, Морко районла гыч ОДННР (Российысе калык-влакын духовно-нравственный культурыштын негызше) предметын туныктышо-влак миеныт. Кужмара приход гыч Алексей ача ден Михаил ача, Морко район Арын храмын да Юлсер кундем Сотнур черкын настоятельже-влак Николай ача ден Игорь ача лийыныт.

Покро да моло православный пайрем гочын Россий калыкын шуко йўлаж дене палдараш манын, туныктышо-влак, келге шонымашан мут-влакым кучылтын, урок ден мероприятий-влакым ямдыленыт. Икшыве-влак чоным тарватыше почеламутым ойленыт, мурымо, куштымо мастарлыкыштым ончыктеныт.

Тўналтыш класслам туныктышо-влак В.Я. Иванова, Г.М. Никитина, М.Ю. Филиппова, Н.И. Черняева, ИКН ден ИЗО предметлам туныктышо Н.А. Филиппова, музыкым туныктышо В.А. Никифорова 3-шо, 4-ше, 6-шо класслаште пайрем урокым ончыктеныт. Тыгай теме-влак лийыныт: «Российым, Юмым Шочыктышо Авам, Тудын Святой Леведышыжым чапландаре», «Юмым Шочыктышо Ава – йӧратыше аван тўсшӧ», «Юмым Шочыктышо Аван тўсшӧ юмогам возымаште», «Шыжын тўсшӧ сълнымутышто да сем тўняште». Руш йылмым да литературым туныктышо Галина Ивановна Григорьеван «Чонышто ўшан дене» шымлымаш пашаже Кужмара селасе храмын историйже нерген лийын. Тудо келге шонымашым тарватен.

«Юмын Эн Святой Аваже Шке шочшыжо-влакым кызыт мартеат левед арала. Тудын ятыр гана кончымыжым сълне да чудым ыштыше иконыжо-влак гоч: Российыште йўдвел могырыш-то Тихвинский, кечывалвелыште Иверский, эрвелне Казанский, касвелне Смоленский, Моско ола кундемыште, кыдалне Владимирский юмогалаште. Эн Святой Владычицын порылыкым шарыше юмогаже кажне суртышто уло. Тудо мемнам арала», – тыгай ой йонген тиде кечын.

Кужмара кыдалаш образовательный школ ден Йоча сымыктыш школ ик пӧртыштӧ верланеныт. Тунемше-влаклан чонлан келшыше кружокым ойырен налашышт пеш йӧнан. Урок деч вара икшыве-влак кўсле дене шокташ, мураш, балетыште кушташ, театр артист семын модаш тунемыт. Садлан кӧра, манаш лиеш, тўшка вий дене эртарыме «Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леведмыже» внеклассный мероприятий шўм-чонеш логале, шинчавўдым лукто.

Палемдаш кўлеш, тыгай семинар тунемше, туныктышо, ончаш толшо-влакын ушешышт шуко жаплан кодеш да вучымо лектышым пуа.

Тамара КУЗНЕЦОВА,
Морко район, Арын школ

«ПОКРО ТҮР» ФЕСТИВАЛЬ

15 октябрьыште Советский посёлкысо Йоча усталык пörтыштö икымше гана «Покро түр» фестиваль лийын. Тудо Йошкар-Ола да Марий епархийын шочмыжлан 30 ий теммылан, тыгак Российысе педагог ден туныктышо-влакын идалыкыштан пöлеклалтын.

Фестиваль түрлө тукумым пырля поген, эртен кодшым шарналташ, кызйтсе илышым сылнештараш да изиш ончыкылыкыш ончалаш шонымаш дене эртен. Тиде чапле пайремым Йошкар-Ола воктенысе благочинный, Советский посёлкысо Россий мландыште чапландаралт волгалтше чыла святой-влак лүмеш черкын настоятельже протоиерей Николай Ярошевич ден миссионер-катехизатор И.Л. Остапенко ямдыленыт.

Мероприятийыш Йошкар-Ола воктенысе благочинныйыш пурышо общеобразовательный ден Рушарня школла, ешартыш шинчымашым пуышо учреждений-шамыч да кумылан посна ег-влак ушненыт. Чкарино, Ронго, Вечын, Орша, Ургаш, Солнечный, Алексеевский, Ушнур да Советский поселко гыч участник-шамыч «Мемнан

УРОК ОЛАШТЕ ЭРТЕН

Советский район Ушнур селасе Святой апостол-влак Петр ден Павел лүмеш черке пеленысе Рушарня школын тунемшыже-влакын «Черкын чоңалтмыже да черке көргын могай улмыжо» теме дене урокышт Йошкар-Олаште эртен.

7 октябрьыште ўдыр-рвезе-влак да нунын ача-авашт Святой Троице лүмеш черкыште, Православийын историйже тоштерыште лийыныт. Экскурсийым тоштерын кугурак шанче пашаенже Светлана Каплунова эртарен. Тудо эн ончыч олесе эн тошто храмыш, Святой

приходна: тентгече, таче, эрла» темылан презентацийым, сылнымут да сылнысем саламлымашым, сүрет-влакым, «Храм деке корно: 30 ий уэмдымаште» темылан фото-влакым конденыт.

Ирина Остапенкон вуйлатымыж почеш Советский посёлкысо Рушарня школ изи концертым ончыктен. Степан Шадрин кумалме пörтын, черкын историйышт дене палдарен, у храмым чоңымо нерген каласкален. Презентацийжым приход ден ончычсо прихожан-влакын архивысе материалышт да посна ег-шамычын шарнымашышт негызеш ямдылен.

Святой апостол-влак Петр ден Павел лүмеш черке нерген Ушнур селасе Рушарня школын тунемшыже Настя Петрова ден Настя Петухова сылне презентацийым ончыктеныт. Надежда Баранова Петропавловский храм нерген почеламутым каласкален. Йоча-шамыч шке шонымы мурыштым йонгалтареныт.

Вечын селасе Троицкий храмын Рушарня школжо гыч йоча-влак храмышт нерген презентацийым ончыктымо да мурым мурымо деч посна храмын эртыше да кызйтсе илышыже нерген видеороликым ямдыленыт.

Фестивальын участникше-шамычлан шке храмыштын илыш корныштым шымлаш пеш пайдале лийын. Тиддеч посна нуно районысо моло черке да святой вер-влак нергенат шуко пален налыныт.

Николай Ярошевич кажне коллективлан дипломым да шарнымаш пöлекым кучыктен. Фестиваль ўстел йыр шинчын, чайым йүмаш да чон почын мутланымаш дене мучашлалтын.

Троице лүмеш черкыш, нангаен. Тиде храмын пу оралтыжым 1646 ийыште нöлтымö. А 1736 ийыште икымше пачашым кў дене опыто. Лач тиде храм Чарлаште икымше кў храмлан шотлалтеш. С. Каплунова черкын революций да туддеч варасе пүрымашыже нерген пеш раш каласкален. Юмо деч посна илыме ийлаште храмым шалатен пытарыме нерген ойлен. Кызыт ончычсо тўсанымак нöлтен шындыме. Йоча-влак черке көргысö пырдыжеш сүретлыме сүрет-влак ден юмога-шамычын историйышт, нунын мом ончыктымышт дене палыме лийыныт.

Умбакежже Православийын историйже тоштерыш каеныт. Тушто нунылан тўн экспозиций-влакым ончыктеныт. Йоча-влак монах-влакын кө улмыштым, илыш ойыртемештым пален налыныт. Храм кузе чоңалтмым макетыште онченыт да эсогыл эн тўн ужашыжым – алтарь ден святой престолым – ужын кертыныт.

Алтарь да Юмын литургий годым тушто мо ышталтме нерген тунемше-влаклан Ушнур селасе святой апостол-влак Петр ден Павел лүмеш черкын настоятельже иерей Алексей Тарасов каласкален. Мучашлан йоча-влак черке чан-влакым кырен онченыт.

Тыгай пайдале да онай экскурсий деч вара чыланат Христос Шочмо лүмеш черкыште кечывал кочкышым ыштеныт.

Татьяна ИВАНОВА

АЯР ШОМАК ПИКШ УМДО СЕМЫН СУСЫРТА

Кызытсе жапыште тыглай ег нерген веле Когыл, а Черке илыш да тушто кумал шогышо-влак нергенат шоям ойлаш огыт лүд. «Нескучный сад» журнал тидын шотышто святой ача-шамычын мом каласымыштым шарналташ үжеш.

Эше шукерте ожно Юмын пророкшо да Израильын святой кугыжаже Давид ик псаломыштыжо тыге манын: «Тушманем-шамыч мыйым кажне кечын орлышт, а мыйым моктышо-шамыч мый денем товатлышт» (Пс. 101, 9). Егын шояжлан көра святитель Иоанн Златоуст кугу орлыкым чытен: тудым епископын верже гыч арам коранденит да ссылкыш колтенит. Вара тудо моло-влакым тыге туныктен: «Тыйын лишылет үмбаке лавырам кышкат гын, ит үшане. Осалым ойлышо еглан тыге каласе: «Йолташ, ойлыштметым чарне. Теве мый кажне кечын тылечат кугу сулыкым ыштем. Кузе мый вес ег нерген уда мутым каласен кертам?»

Святой ача-шамыч туныктат: «Шкеж нерген шоям шаркалымым палыше, но тидым ласкан чытыше еглан Юмо деч кугу награде лиеш». Тидын шотышто Иоанн Златоуст манын: «Награде нерген палет гынат, садак чыташ пеш йөсö. Кугешныше да виян ег-шамычын шояшт путырак кугу ойгым конден кертыт. Тыгай алгаштарымашке логалаш огыт манын, Господь мыланна чот кумалаш күштен. Тыйын нерген удам ойлымаште изиш чынже уло гын, вашталташ тыршыман, уке гын, шотыш налде кодыман».

Преподобный Максим Исповедник шоям шаркалыше ег верч кумалаш темлен. «Тыгай ег верч кумалат гын, Юмо тудлан тыйын нерген чыным почеш, – манын.

«Үмбақыда так арам лавырам кышкымым те паремдыше эм шотеш ужса, – манын епископ

Феофан Затворник. – Тендан нерген шоям шаркалымым ласка чон дене чыташ күлеш, тунам тиде тыланда иктаж сулыкда верч епитимий шотеш кая. Сандене тидым Юмын порылыкшо семын аклыман да шоям шаркалыше дене сörасыман».

Ончыкыжым кугу подвигым ыштышаш еглан южгунам жаплан пуымо нелылыкым эрташ логалеш. Моисей, егын осалже деч коранаш шонен, Египет гыч Мадиам мландыш шылын каен. Тушто йүлышö, но тичмаш кодшо вондерым ужын. Йүлышö вондер гыч тудын дене Юмо Шкеак мутланен.

«Юмым йöратыше-влаклан чылажат ончыкылык порылыклан ышталтеш», – оила святитель Тихон Задонский да шуко примерым конда. Нимогай сулыкым ыштыдыме Христос тиде нелылыкым чытен лектын да ты корнымак эртен. Фарисей-шамыч Тудым кузе гына титаклен огытыл, аяр шомакым үмбақыже пикш умдо семын кышкеныт. Тидын нерген святой Евангелийыште шуко возымо.

Христосын волгыдо туныктымашыжым тўня мучко шарыше апостол-шамычланат мом гына чыташ логалын огыт. Нунын деч вара святитель ден мученик-влак, моло святой-шамычат шуко орлыкым чытенит. Осал дене темше тўня чыным да волгыдым ок йöрате. Осалым да шоям шаркалыше-влаклан святитель Иоанн Златоуст тыге шижтара:

– Господь нунын молитваштым ок колышт, сорта тулышт йöрат, надырышт шотеш ок кай. Юмын шыдыже нунын үмбалнышт лиеш. Давид шукертак каласен: «Мыльгыжше умшам, моктаныше йылмым – Юмо чылаштымат пытара».

Кöргыштына тиде сулыкын нöшмыжö уло гын, вашкерак корандаш тыршыман. Кушкеш да чот шарла гын, сенен керташ йөсö лиеш.

ЫРЕСЫН КУАТШЕ НЕРГЕН ИСТОРИЙ

Ырес деч посна коштшо православный ең-шамычлан мый ты историйым чўчкыдын каласкалем.

Икана Оля лўман самырык ўдырым тынеш пуртышым. Ончыч оглашений чин шукталтеш, тушто моло молитва радамыште осал шўлыш деч эрыкташ йодмо молитва уло. Кунам мый Юмо деч «Шўмыштыжō улшо да шылын шинчыше чыла осал да лавыран шўлышым тудын кōргыж гыч поктен лук» манын йодын каласышым, Ольгалан йōсō лийын кайыш. Тидым кумшо гана ойлынем годым тудо лум гай ошеме. Ушым йомдарен ынже йōрл манын, оглашений чиным жаплан чарышым да ўдырлан святой вўдым йўктышым. «Тый денет чўчкыдын тыге лиеш мо?» йодмемлан тудо вашештыш: «Икымше гана веле тыге лие, скеат ом пале, мо тиде тыгай? Пуйто уло кōргем шупшын луктыч».

Юмылан тау, Ольга тынеш пураш сайын ямдылалтын ыле: Евангелийым лудын, молитва-шамычым наизусть тунемын. Эрлашыжым эр эрдене тудо черке тошкалтышыште шоген, мыйым вучен. «Юмын литургий марте эше ик шагат уло, мо пеш эр толынат?» – йодым. Тудо йўдым лийше лўдыкташ нерген каласкалыш:

– Ой, батюшка, таче лўдмем дене йўдвошт мален омыл. Тендан каласыме семынак кастене молитвам лудым, мален колтенам веле ыле, мыйым пуйто ала-кō тўкалтыш. Омем чылт пытыш, пеленем ала-могай тушман улмым шижым. Трук пылышышкемак пеш торжан каласыш: «Ыресетым кудаш!» Мый тōрштен кынельым, тулым чўктышым, сортам ылыжтышым да «Отче наш...», «Богородице Дево, радуйса...» молитва-влакым пачаш-пачаш лўдаш тўналым.

Мый умылышым: тентгечысе оглашений да тынеш пуримо Таинствыште ме Юмын куат полшымо дене ўдырын кōргыж гыч осал шўлышым поктен луктынна. Тудланже тиде пешак келшен огыл, ўдырым лўдыктен, уэш тошто верышкыже

пурен шичнеже улмаш, но тидлан Ольган онгыштыжо кечыше ырес мешаен. Таинстве деч вара ўдыр шкежат Святой Шўлыш да молитва дене темше лийын. Тунам осал шўлыш ўдырым чотак лўдыкташ тōчен. Пытартыш жапыште ия утларак чоян ышташ тунемын – шкенжым ок палдаре, а ушышко тўрлō уда шонымашым пурта, чоным тургыжланаш тарата. Кызытсе ең-влак пеш лушкыдо лийыныт, а касвел эллаште илыше ең-влак нерген гын ойлыманат огыл: нуно ия да осал шўлыш уке маныт, а шкешт нунын тарзышкышт савырненыт.

– Молан лўдынатше? Ужат, сайын ямдылалтмет кузе полшен. Осал шўлыш нимом ыштен кертын огылат, шыдыж дене пылышышкет кычкыраш тўналын. Тыланет куанаш кўлеш! Онгышто кечыше ыресет тыйын тынеш пуриметым веле огыл ончыкта, а тушманын осалже деч арала. Икымше йўдымак тудын аралыше куатшым пален налынат, сандене ўмырет мучко пагален нумалаш тўналат, – каласышым тудлан.

Храмыш толшо ең-влаклан йōсō лиймым пытартыш жапыште чўчкыдынак ужам. Тынеш пураш шонышо самырык ең дене мутланаш веле тўналат, ончет, а тудо трук ошемеш але йошкарга, уш каен йōрлашат ямде. Кōргышкыжō могай осалым поген ситарымыжым умылет, но тылеч вара тудым от уж – тынеш пураш шонымыжо лум гай шула: ия тудым храм гыч пеш вашке савырен нангай.

Вес семынат лиеш. Икана мыйым пеш поян ўдырамаш машинаж дене шынден нангайыш. Кутыраш йōратыше улмаш, сандене корнышто тўрлō темым тарватышна, тынеш пуримыж нергенат каласкалыш. Тынеш пуримо деч вара мōнгтō толмекеже, тудланат йōсō лийын, пуйто ала-мо тудым пиктен. «Нимом ышташ орын, пōрт мучко тышке-тушко коштым. Вара ыресым кудашым да мушкылташ кайышым. Тунам гына куштылгын шўлалтышым», – каласыш тудо. Тунамсек ыресшым ок чий, пуйто адак йōсыш шуын кертеш, сандене чияш лўдеш. Мый тудланат Ольга дене лийше историйым да ужаш лийдыме тушманын чоялыкше нерген каласкалышым. Чаманаш гына кодеш, тынеш пуртымо деч ончыч тудлан нигō нимом умылтарен огыл: ны ўшанымашын вийже нерген, ны Утарыше Христос да тудын ылыжтарыше Ыресше нерген.

Осал шўлыш кучыман еңже кызыт ятыр, вет кажне сулыкын шке «озаже» уло, но шукынжо тидым огыт пале. Иялан шкенжын кушто улмыжым ончыкташ ни могай пайда уке: палдаре веле – тунамак поктен лукташ тўналыт! А тыге шылын шинчен, тудо айдемым тўрлō осаллан таратен кертеш, вес ең нерген осал шонымашым пурта.

Черке Таинствын да Юмын службын благодатьше, молитван, юмонан але святой мощын куатше, Святой Шўлышын йўлалтыше тулжо осал шўлышын улмыжым палдарен да поктен луктын кертеш. Тиде ок лий гын, Юмын пуымо тўсым айдеме вашке йомдара, курымжо мучко орлана, а моло-влак тудым уда еңлан шотлен илаш тўналыт.

Священник Александр ЗАЙЦЕВ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

▲ – пища с растит. маслом
 ▲ – пища без растительного масла
 ▲ – разрешение на рыбу
 ▲ – скоромная пища без мяса
 ▲ – разрешение на икру
 ▲ – разрешение на вино
 ▲ – воздержание от пищи
 ▲ – сплошные седмицы
 ▲ – постные дни
 ▲ – особое поминовение усопших

1 – Святой орланыше Уарын да преподобный Иоанн Рылскийын кечышт.

2 – Преподобный Гавриил Самтаврийскийын кечыше.

4 – Юмын Аван Казанский иконыжын кечыше.

5 – Святой апостол Иаковын, Господьын изажын, кечыше.

6 – Юмын Аван «Чыла ойган-влакын Куанышт» иконыжын кечыше.

НОЯБРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

8 – Чот орланыше святой Димитрий Солунскийын кечыже.

10 – Почаевысе преподобный Иов ден Ростовысо святитель Димитрийын кечышт.

18 – Новгородысо святитель Ионын да Моско ден уло Российын патриархше Тихонын кечышт.

19 – Преподобный Варлаам Хутынскийн кечыже.

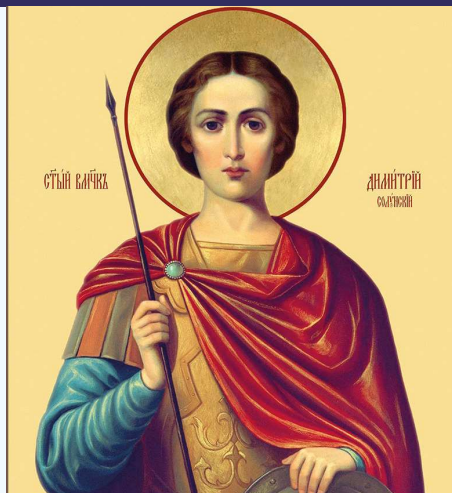
21 – Архистратиг Михаил ден Пылпомышысо капдыме Куат-влакын погынышт.

22 – Юмын Аван «Вашке Колыштшо» иконыжын кечыже.

26 – Святитель Иоанн Златоустын кечыже.

27 – Апостол Филиппын кечыже.

28 – Преподобный Паисий Величковскийын кечыже. Иисус

Христосын Шочмыж лумеш пүтö тунгалтыш.

29 – Апостол да евангелист Матфейын кечыже.

30 – Радонежысе преподобный Никонын кечыже.

КУДО ТУШКАШКЕ ШКЕНДЫМ УШЕТ?

Илымыж годым старец Паисий Святогорец чүчкыдын тыгай притчымы каласкален:

– Олыкышто шуко-шуко түрлө пеледыш пеледын. Мо гына тушто кушкын огыл? Шудо коклаште кучык тыгыде пеледыш-влакланат вер лийын. Пеледыш лонгаште мукш-влак чонгештылыныт: тамле муйым, шыркам погеныт. Тышке икана карме логалын. Икмыняр гана олык йыр чонгештен савырнен, пашаче мукш-влакым келесырын ончен. Теве тудеке муйым погаш икмыше гана веле толшо самырык мукш лишемын:

– Ош лилий-влак кудо тураште пеледыт, ала каласеда ыле? – карме дечын йодын изи мукш.

Тудыжо санга йымачше ончалынат, шыдын вашештен:

– Нимогай лилийымат ужын омыл!

– Кузе тыге? – öрын изи мукш. – Тыште ош

лилий пеш шуко лийшаш манын каласышт мылам.

– Мый ик пеледышымат ужын омыл, а теже олык түрысö келге лакыште пеш чапле лавыран вуд шинча, яра кансерве атат, моло шукшакат тушто пеш шуко.

Лач тиде жапыште воктечышт вес мукш чонгештен эртен да мутланымаштым колын:

– Тиде верыш мыняр гана толынам, келге лакым ик ганат ужын омыл. Но мый олыкышто могай пеледышын кушто кушмыжым ончыктен кертам!

Притчымы каласкален пытарымекеже, преподобный Паисий умылтарен:

– Ужыда? Карме лавыран лакыже нерген гына шона, а мукш кушто да могай пеледыш пеледмым сайын пала. Ен-влакат тыгак кок тушкалан шелалтыт. Ик тушкаже карме гай улыт. Ончалза теже, карме лавырам гына ужеш. Олыкышто кеч-мыняр чечен пеледыш лийже – тудо иктышкыжат ок тукнö, умбакыже чонгешта. Лавыраным, үпшышым кузе ужеш – вигак волен шичеш, пургедаш тунгалеш, ойырлымыжат ок шу. Карме гай ен-влакат тыгак, нуно илышыште осалым гына ужыт, шкештат уда нерген гына шонат.

Вес тушкаш пурышо ен-шамычым мукш дене тангастараш лиеш. Мукшын ик ойыртемже уло: моторым да шерым гына муаш. Мутлан, тудым иктаж лавыран полемыш пуртен колто, тудо тушто нимогай лавырам ок уж, а шкаланже садак але тамле пушан пеледышым, але сакыр падырашым муын шинчеш.

Кунам мый декем ен-влак толыт да весе нерген удам ойлаш тунгалыт – мый нунылан карме да мукш нерген притчымы каласкалем. Тиддеч вара нунылан ойыраш темлем: шкеныштымат, титаклыме еныштымат кок тушка гыч кудышкыжо пуртат ыле?

КУАНЕН ЧИЯЛТЕНА

ЧОН МОТОРЛЫК

Чон моторлыкым ужында? Кушто гын?
 Сату семьн ала ужалат?
 Лач тыгайым –
 ончалтыш гай куштылгым.
 Нельжлан – күсен тич шкемынат.

Ончалат да, куэ лышташ шулдыр гай:
 Мо тудлан кечыжат, мардежшат.
 Лупшалтеш гынат, йүрыштö кумылжо,
 Четвертен ырыкта шыжымат.

Эх, айдеме, чонет лийже пушкыдо,
 Күэмалтше сереш мо шочеш?
 Тыгакат вет палет: поро мутышто
 Шкендынат кумылет поремеш.

Виктория МАТВЕЕВА,
 Морко район

Чанга ден Чаманыдыме мутланат.

- Чанга, Чанга манам, кугу кумыжетым пу! – Чаманыдыме йодеш.
- Ом пу, шкаланем күлеш, – вавешта весыже.
- Тугеже изиракым пу!
- Изиракымат ом пу.
- Ну, эн изим пу!
- Ом пу маньмыс, ом пу!
- Ну, йöра. Тугеже на тылат ик когыльо.
- Ане, пу. А молан икте гына? Тыйже от чаманыс?
- Мый тылат кумыжеш оптен пуынем ыле, а тый атетым шыч пу.

Теве тыге сут улмыжлан көра Чанга шкенжым шке когыльо деч посна коден.

"ШҮМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ
Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Заказ №

Журнал лекме жап - 03.11.2023 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да версталыме, «Стринг» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 424000, Марий Эл, Йошкар-Ола, Строитель урем, 95, 101А корпус, 12-12А пöлем.

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пöлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Түнг редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов, А.Н. Таныгина, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымышт түрлө лийын кертыт. Серыш-влак мөнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
 КЫШКЫЛТАШ ОGYЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**